

Poština plačana v gotovini.

• 1 9 3 5 •

D R A M A

• ŠTEV. 3 •

VSEBINA :

Vloga in naloga ljudske igre / Milan Skrbinšek / Veseloigra Zlato tele / Kulturni obzornik / Ljubljansko Narodno gledališče / Tehnični del: Navodila za šminkanje / Uredništvo in uprava.

Revijo „Dramo“, ki izhaja v 10 številkah letno, izdaja Založba Drama, Ljubljana, lastnica A. Kranjc, Sodarska steza 6, Ljubljana, kjer je tudi uprava. Revijo in publikacije urejuje uredniški konzorcij. Odgovorni urednik je Jože Kranjc, Ljubljana. — Uredništvo rokopisov ne vrača. Uredniške uradne ure so vsak četrtek od 3—5 popoldne, Sodarska steza 6, nad Florjansko cerkvijo.

Tiska Tiskarna J. Pavliček v Kočevju.

Naročnina za revijo „Drama“ je celoletno plačljivo vnaprej 40 Din.

Založba in revija Drama

spet stopa pred slovenske ljudske odre s svojim programom za sezono 1935/36. Odri, ki se naroče na revijo in 12 knjig, to se pravi na tri izvode od vsake štirih dram, plačajo v desetih dneh po naročilu 250 Din in dobe zato deset številk revije, štiri drame, vsako v treh izvodih in so za dobo treh let oproščeni vseh tanjem. Pri tem si seveda prihranijo veliko vsoto denarja, saj bi drugače morali plačati za vsako igro 200 Din.

Letošnji program je:

Strindberg: Velikanoč, lepa velikonočna igra.

J. Abram: Zlatorog, ljudska igra s petjem.

F. Lipah: Glavni dobitek, komedija v treh dejanjih v lepi opremi in z režijskimi navodili.

J. Kranjc: Detektiv Megla, veseloigra v treh dejanjih, polna veselih zapletkov in komičnih prizorov.

D R A M A

1935.

Štev. 3.

J. U.

VLOGA IN NALOGA LJUDSKE IGRE.

Igra, teater je ena najbolj neposrednih izraznih oblik umetnosti. Tu doseže tisti, ki umetnino dojema, največji in najposrednejši stik z vsemi njenimi elementi. Tu ni navezan zgolj na lastni predstavnostni svet, pred njim je živ, resničen človek, dogajanje, beseda, ki poje, misli in slika obenem, kretanja.

Igra ima torej nekaj, česar druge vrste umetnosti nimajo v taki meri: doživljanje v najožjem smislu. Obenem je igra, drama opredeljena nasproti liriki in epiki po zgoščenem dejanju, borbi ob značajih, dogodkih, s časovno osredotočenostjo. Gledavcu more in mora marsikaj razrešiti, ljudska igra pa mora še posebno z velikim optimizmom dvigati in krepiti.

S temi svojimi lastnostmi more postati igra važen činitelj tudi v kulturnem življenju podeželana. Seveda, dokler bi jemali igro zgolj kot prikazovanje neke same, mnogokrat oddaljene lepote, brez ozira na kako nazorsko in miselno usedlino, dalje kot revijo različnih preteklih in sedanjih literarnih udejstvanj, toliko časa težko govorimo o kaki nalogi igre.

Poklicni teater si more zastaviti najrazličnejše naloge, ali pa biti tudi brez njih.

Ljudska igra pa si danes ne more izbrati za nalogo prav nič drugega več kot to, kar prerazločno terja od umetnosti sploh današnji čas in potreba — pomagati pri urejevanju razbitega, že iz temeljev vrženega ali pa že načetega in razpadajočega življenja s sredstvi, ki jih ima na razpolago.

To so drugod že davno spoznali, pri nas pa so bili redki, ki so do tega prišli.

Če je komu bilo dano ogledati si od blizu vsaj nekoliko naših podeželskih odrov, ogledati si ljudi, ki so in ki še vladajo po različnih „domovih“ — ni našel nič takega, kar bi bilo podobno igri za ljudstvo, to široko in vzprejemljivo plast, nič, kar mu ne bi bilo tuje po času, čuvstvu, miselnosti — in ni našel tudi kakšne prave volje, da se to predrugači.

Zares, statistika naših odrov je nadvse častna. Toda nečastno in škodljivo je še vedno njihovo delo, ker vrše po večini ravno nasprotno, kar bi jim bila naloga in dolžnost.

Odkod ta brezmiselna igra, tako tuja in tako neslovenska? Ko si je neka plast, ki si je lastila vse, prisvojila tudi nekdanji nerazpolovljeni teater, igro za široko množico — je ta skoro do cela izumrla.

Ko pa se je pričela spet vračati — ni bila to več igra, vredna da se kaže množici, marveč spaka, podarjena podeželanu morda z dobro mislijo — toda nedvomno ne v njegovo ravno veliko korist. Ta igra je bila tako brezplodna kot le malokdaj in brezmiselna kot nikoli. Z njo se je nosila na deželo ljudstvu tuja osladna sentimentalnost, dalje bedasta, slabo prevedena šala, vse v stilu čudovitega diletantizma.

In ta tip igre srečaš danes skoro povsod, kamor se obrneš.

Podeželski režiserji in takozvani „prvi“ igravci pa znajo vse te stvari še stopnjevat v njihovi nevrednosti, znajo spraviti dvorano z neslano šalo v krohot in to je večinoma višek vsega; sledi ploskanje in cepetanje, treba je ponavljati.

Ta vrnivši se izrojenec je torej že precej časa med nami, toda delež njegovega dela v preteklosti je dokaj klavern. Še danes trpimo, da nas teži z igro o starih grehah, izgubljenem in zopet najdenem možu, teti na konju, teti na počitnicah, teti v toplicah in teti iz Brazilije. Temu sličen je naš ostali pretekli repertoar.

In repertoar sedanjosti. Opaziš tri vrste pisateljev za ljudski oder. Prvi je preprosti pripovedovavec brez forme, drugi besni kovač brez osebnosti in vsebine, tretji rokodelec brez resnice. Četrtega le poredko srečaš, človeka, ki hodi z ljubeznijo po zemlji in jo z ljubeznijo ugneta v like, ki bodo ostali.

Tako naš ljudski oder skoro nima pesnitve, ki bi prikazala celotnost človeka v sedanjosti iz vzvišene, obvladujoče sredine,

niniamo skoro ljudske drame, ki bi rešila en problem našega narodnega, socialnega in duhovnega življenja v močni, ljudstvu pristopni in razumljivi obliki.

Toda vendarle je po dolgem času pričela kliti zavest, da je tudi ljudska igra in prav ljudska igra važen činitelj narodne probuje, z dokaj močnim vplivom nanj in da je čas preresen in škoda že preobčutna, da bi se moglo še nadalje puščati tako kot je. In to je mnogo.

Klic: umetnost v službo življenja velja prirediti v klic: ljudsko igro v službo življenja!

Pri nas so sicer že govorili o marsičem, kar odra tiče — toda predvsem o rampi in kulisi, lasulji in šminki, s čimer pa se ne da zakriti pustna maska naše takozvane ljudske igre.

Ne, saj teater more bivati tudi brez tega, v skrajni goloti nvanjih sredstev, teater je človek s svojo vsebino, izraženo z besedo in kretnjo in nič drugega mu končno ni treba. More biti skrajno preprost, toda prav v tem učinkovit, ker tu valuje živa duša pred teboj. Tu zavlada nekaka slovesnost in svečanost, jaz igravca in gledavca se spremeni, pridvigne, kar je vir odnosov in skrivnih zvez, ki so močna komponenta in čar igre sploh.

Ker pa je že od vsega početka teatru, plesu in igri sploh težnja po sproščenju in preroditvi — tudi današnji pravi ljudski teater tega ne bo mogel dolgo tajiti. Ker — kaj si je želel davni človek v divjem plesu in kriku kot preroditve v skrajnem veselju? Ko se pozneje to razvije v tragično igro — išče spet tu preroditve v trpljenju. V tem je človek ostal do danes isti. Če bo hotela ljudska igra dobiti nazaj svoje pravo mesto, bo morala prav to težnjo spet sprejeti za svojo.

Saj se današnji človek, pretresen po marsičem, zataplja z zanimanjem v najrazličnejša sodobna vprašanja. To se pravi, življenje samo ga pogloblja, da že z veliko radovednostjo išče odgovorov na mnogo stvari.

Takemu človeku ne bo težko dati igre, ki se bo od nje vzdignil močnejši in bogatejši.

Seveda se je treba pri tem varovati prevelike ozkosti, ki bi zadovoljevala le en sam del. Delo mora zajeti vse in dati vsem, najpotrebnejšim najprej in največ.

MILAN SKRBINŠEK

Je bil rojen 19. februarja 1886 v Mariboru, kjer je bil njegov oče pri Nemcih poznan kot „Ultraslowene“, ker je l. 1894. ustanovil „Delavsko in bralno društvo Maribor“.

Tako je oče ustanovil prvi stalni slovenski oder v Mariboru, kjer je tudi sam igral. Milan je že kot otrok nastopal na raznih otroških odrih. To Milanovo veselje pa je naraščalo, ko je končal vadnico in stopil v meščansko šolo. Leta 1899. se je oče preselil v Ljubljano, kjer je stopil Milan v realko, na kateri je ma-

turiral leta 1906., po odslužitvi prostovoljnega vojaškega roka pa se je na očetovo željo vpisal na dunajsko tehniko, kjer pa zaradi svojega hrepenenja po igravski in literarni izobrazbi ni zdržal, temveč je presedlal na filozofijo, poslušal je pa isti čas predavanja za arhitekta o estetiki in slogu, obiskoval dramske in operne predstave, koncerte in predavanja na ljudskih univerzah. Že po enem semestru pa se je vpisal v privatni kurz dramske šole „Otto“, kamor so sprejemali le po deset gojencev in takoj izključili manj nadarjene. Milan Skrbinšek je absolviral ta enajstmesečni kurz z odličnim uspehom; njegov učitelj, dvorni igravec Armin Seydelmann, pa mu je preskrbel angažma v Saarbrückenu in mu pripravil angažma v Berlinu. (Profesor Seydelmann je postal pozneje profesor na Akademiji za gledališko umetnost in muziko in je prav te dni kot dvorni svetnik pisal Skrbinšku pismo, ki priča o ljubezni in spoštovanju učitelja do svojega učenca.) Toda Skrbinšek je še tekom šolskega leta 1909. debutiral na ljubljanskem slovenskem gledališču v vlogi Jurčič-Govekarjevega Dese-

tega brata. Kako je s svojo igro vplival že takrat, priča pismo gospe Franje Tavčarjeve (Lj. 8. marca 1909) Skrbinškovemu očetu, v katerem pravi, da je Milan vlogo rešil dovršeno kakor pred njim še nobeden drugih, že zrelih igravcev. Skrbinšek je nadaljeval s svojimi igravskimi in režijskimi ustvaritvami in se tako do danes povzpel do prave in čiste umetnosti.

Tako je deloval kot igravec in režiser do svetovne vojne, po prevratu pa je prevzel ravnateljstvo tržaškega slovenskega gledališča in ga visoko dvignil (saj je n. pr. igral vsega Cankarja in vzgojil celo vrsto igravcev, ki so danes angažirani na raznih odrih Jugoslavije). Njegova nadaljnja pot gre preko Sarajeva do Celja, od tu pa k Nučiču v Maribor, kjer je bil igravec, režiser, dramaturg in vodja dramatične šole, prihodnje leto pa ravnatelj. Ko je odklonil mesto ravnatelja v Osijeku in intendantstvo v Mariboru, je bil leta 1922/23 angažiran v Ljubljani. Da so ga vabili v Zagreb in Beograd, je jasno.

Mi gledamo v njem umetnika-igravca, ki na svojem področju ustvarja kulturne vrednote s tisto resnostjo, ki jo mora imeti vsak resen ustvarjalec. Znano je, da si vsako masko, ki naj bi jo imel pri predstavi, nariše do podrobnosti na papir in z njega prenese na svoj obraz, prav tako je natančen v vsaki najmanjši kretnji, tonu, glasu, mimični igri in memoraciji. Pred vsem pa, da se v vsako vlogo poglobi in jo duhovno do dna izčrpa. In prav radi te svoje resnosti, tega resnega gledanja na svoj poklic in zavesti svoje kulturne pomembnosti, je dosegel, da je njegova petindvajsetletnica res prava slovenska kulturna obletnica.

J. K.

VESELOIGRA ZLATO TELE.

K povojnemu ljudstvu odrskemu slovstvu se je letos pridružila veseloigra Jožeta Vombergarja „Zlato tele“. Nastanek in okvir te komedije je bežno pojasnil avtor sam v „Drami“ št. 1—2 t. l., meni pa gre zdaj za to, da opozorim režiserje, igravce, pa tudi čitatelje na stvari, ki so zaradi sloga in pa morda tudi zato, ker se Vombergar nahaja še v razvoju, nejasne ali pa prikrite, ki pa jih je za dobro igro in za razumevanje treba vedeti.

Zlato tele hoče biti satirična veseloigra ali komedija iz našega polmeščanskega življenja. Zato jo moramo vzeti kot tako in takoj ločiti vse nastopajoče ljudi v dve skupini: v skupino onih, ki jih avtor biča, in v skupino onih, ki jih avtor ne biča in torej govore besede, s katerimi se avtor strinja. V prvo skupino štejem po pomembnosti sledeče: Jeras, Leon, Blaznik, Löschnigg, Burja, Helena, Sovdat, Jera, Janez, Fani — v drugo pa: Šimen, Mira, Meta, Lužarica, Jarc, Tilka, Miha. Če torej proučimo besede prvih in drugih in jih zasledujemo od prvega do zadnjega prizora, izluščimo iz vse komedije misel, ki je v komediji prikazana nejasno: prava sreča je v delu na kmetih, zemlja osrečuje. Ni tu prostor za to, da bi razmišljali, v koliko je ta osnovna misel komedije resnična in v koliko ne, zato jo vzamemo le kot dejstvo, ki se posebno vidi v prvem in zadnjem delu IV. dejanja.

Zato mora režiser polagati pažnjo posebno na one dialoge, ki podčrtavajo to avtorjevo misel. Da avtor ni sam podčrtal te ideje, je morebiti vzrok neobvladanje tvarine, morda pa tudi dejstvo, da se ni odločil za čisti komedijski slog. In če vzamemo to osnovno idejo za smisel in vzgojni namen te ljudske igre, vemo, da je središče in višek igre v IV. dejanju, v katerem poskuša avtor prikazati: 1. nesmotreno, skoro propadlo življenje malo-meščanske družbe, 2. kmetско življenje, ki ga prikaže predvsem od lepe strani, da je takorekoč že idilično, 3. Mirino materinstvo, iz katerega sledi njena popolna navezanost na Šimna in želja po dcmačiji, 4. iz tega izvirajoči vzrok končne Šimnove odločitve za delo, zemljo in družino, čeprav je v njem še nekaj „popotnika“, saj pregovori Miro, naj se ponorčujeta iz njenega očeta, kar s strani Mire ni kar tako dopustljivo (pisatelj poskuša to opravičiti s Šimnovo zagrenjenostjo v prvih dejanjih). Če torej gremo iz tega središča v ostala dejanja in zasledujemo vse osebe iz te končne razrešitve vsega dogajanja, spoznamo, da je prav in edino Šimen najproblematicnejša vloga v vsej igri in še posebej zato, ker pisatelj Šimnu ob najvažnejših dogodkih ni dal v usta besed in je tolmačenje Šimnovih emocij prepustil igravcu. Tu opozorim pred vsem na sledeče prizore: Šimnov prihod, ljubezenski prepir z Miro, prizor z Meto in izpoved Mire v IV. dejanju. Da bi torej mogli prav odigrati to vlogo, moramo spoznati Šimnov značaj.

Šimen je človek, ki se je klatil po svetu in iskal sreče tudi na način, ki ni čisto pošten, zdaj pa se vrne v domačo vas in izrabi Jerasovo spekulacijo v svojo korist, tu pa se seznaní z idiličnim kmetskim življenjem, spozna Miro, ki z njim zanosi, in se tako odloči, da bo ostal na domači grudi („Ko ste mi pokazali lepšo stran življenja, me je premagala izkušnja in sem se skesal do smrti.“) Prav ta Šimnova prelomljenost, skoro bi dejal nedoslednost (pomislimo na prvo in peto dejanje), bo delala vsakemu igralcu velike težkoče, če se bo skušal preveč poglobljati vanjo. Vlogo naj vzame z lahke strani, igra naj jo hudomušno in naj pazi, da bo vse Šimnove zbadljivke prinesel naravno. V četrtem dejanju pa naj tudi ne bo sentimentalen in naj pomisli, da je Šimen dobil posestvo, ženo in doto in mu ne more hudo, četudi bi mu bilá zemlja in delo deveta briga. Pred vsem pa naj bo dosleden od prvega do zadnjega dejanja. Režiserji naj ne pozabijo, da med prvim in drugim dejanjem mine nekaj tednov: Šimen je čedalje bolj zdrav, lepše oblečen, uglajenejšega vedenja, v četrtem dejanju pa je krepak kmetski fant (telesno se je torej izpremenil, izpremenil pa je tudi svoje nazore) — a (česar ne pozabiti!) ni izpremenil svojega karakterja, ker ga ne more.

Nobena druga vloga ne bo delala posebnih težkoč, ker nimamo opravka s karakterji in njihovimi usodami, temveč s tipi. Igra bo zelo pridobila, če bo režiser upošteval dvoje: 1. pazno naj prečita vso igro in naj črta, kar spozna, da je razvoju dejanja, dramatični napetosti in ideji veseloigre škodljivo, n. pr. legendo o Peregrinu, ki ne spada v delo (str. 73), Mirine besede (str. 85) od: „Delala sva od zore . . .“ do . . . „so se podili nad njimi“, ki se izpremene v: „Sanjalo se mi je, da sva si nekje najela posestvo. Na strehi so grulili golobje, midva pa sva sedela . . .“ itd. itd. 2. pri skušnjah naj doseže čim večji tempo, vpadanje naj bo točno in brez nepotrebnih in zavlačujočih pavz, vsi igralci naj igrajo svoje vloge živo in naj bodo dejavni tudi takrat, ko nimajo besedila.

Ker je ta veseloigra prav za prav dialoški prikaz dogodkov v časovnem redu in ne prava drama z naraščanjem nasprotij in boja (Jerasu se zaradi Šimna ničesar ne zgodi, temveč le radi prepovedi zavarovanja, ki nima prav nobene skupnosti s Šimnom in bi tudi Jeras moral nehati s svojo jezo, ker mu po

prepovedi zavarovanja tudi Šimnova smrt ne bi več pomagala), je učinkovitost veseloigre v veliki meri odvisna od režiserja, ki nosi za uspeh največjo odgovornost, ker mora sam ustvariti potrebno napetost v igri. Kar se tiče scenerije, naj jo manjši odri poenostavijo tako, da samo nakažejo kavarno, da namreč napravijo na levi in desni vrata, zadaj na levi z leseno steno samo nakažejo točilno mizo, v ozadje postavijo eno, spredaj pa še dve okrogli kavarniški mizi s stoli — v zadnji steni pa naj bo veliko okno. Sceno na prostem naj vsak režiser napravi po svoji uvidevnosti in seveda s sredstvi, ki mu jih oder daje.

Odersko in igravsko (razen Šimna) igra ni težka. Če bo režiser sledil tem skromnim navodilom, bo dosegel uspeh, ker se pač igra vrši pri nas in nastopajo v njej naši ljudje. Čitatelje igre pa sem hotel navesti v kritično gledanje.

KULTURNI OBZORNIK.

Tudi mi moremo z obžalovanjem zabeležiti, da je z zadnjo redukcijo plač državnih uradnikov prizadet oni sloj našega naroda, ki je od nekdaj na svojih ramah držal razvoj naše kulture s tem, da je podpiral naše kulturne ustanove: knjižne družbe, založbe, revije, gledališča itd. Hudo je to, vemo, in težak je udarec. Vendar pa upamo, da bo v našem inteligenčnem sloju ostala dosedanja kulturna zavest in da ne bo dosedanje žrtvovanje za kulturne namene nič manjše, ker smo prepričani, da vsakdo ve: nikakor ne sme trpeti naše kulturno življenje, nikakor ne smemo dopustiti, da bo zaradi enega zla nastalo še večje zlo, nikakor ne smemo dopustiti, da bi jela hirati naša slovenska kultura! Radi bi tu marsikaj napisali. Toda, omejiti se moremo samo na tole prošnjo, ki jo naslavljamo na državne vodnike: storite vse, da se krivica čimprej popravi. Mnogotera so sredstva, da se krijejo primanjkljaji in zadnje sredstvo, ne prvo, naj bi biló to, ki se je porabilo sedaj. Vse kulturne ustanove in kulturne delavce pa prosimo, da stopijo ob stran našega uradništva in mu pomagajo s sredstvi, ki jih zmorejo, da dobe nazaj, kar je izgubilo.

Uradništvo pa prosimo, da vztraja pri graditvi naše kulture še z večjo vnemo in še z večjo samozavestjo. Res, da je žrtev velika — toda z roko v roki, drug drugemu ob strani, bomo morda le dosegli ono, čemur se pravi: pravica.

LJUBLJANSKO NARODNO GLEDALIŠČE.

Naša drama je letos sprejela v svoj ansambl dva mlada človeka: ing. arh. Bojana Stupico in Savo Severjevo, ki sta že pri prvih svojih nastopih pokazala, da sta nedvomna pridobitev za našo igro. Repertoar, ki ga je sestavil Josip Vidmar, kaže, da se je novi dramaturg odločil pred vsem za slovenski in slovanski repertoar — za ostala dela pa, da je zanj merodajno strogo umetniško merilo. Do sedaj so bila odigrana sledeča dela: Sofoklejev „Kralj Edip“ v Hoffmannsthalovi predelavi in Puškinov poem „Kameniti gost“, igra „Direktor Čampa“, Begovičeve igra „Med včeraj in jutri“ in Skvarkinova komedija „Tuje dete“.

1. „Kralj Edip“. Režija: O. Šest. Premiera 1. oktobra 1935.

Klasično delo prvega in največjega dramatika se je s predstavo Hoffmannsthal (poznane po svoji predelavi „Slehnika“) približalo naši dobi in je pri prvi predstavi (posebno pri predstavi na prostem) napravila silovit utis, tako, da se je po svoji notranji moči dvignilo do prave duhovne igre. Največja zasluga za ta odrski utis gre Levarju, ki je s svojim mogočnim izrazom podal ne le samo Edipov karakter, temveč je iztrgal iz besedila vso veličino notranjih doživetij te žrtve mogočne usode. Njemu ob strani je enakovredno stala Marija Vera, ki je v svoji Jokasti upodobila eno svojih največjih ustvaritev. Pa tudi drugi, Kralj v vlogi Kreona, Skrbinšek v vlogi Teresiaz, tega usodnega glasnika, Lipah, Sancin in ves zbor starcev in strežnic so se v lepi harmoniji doprinesli, da je tragedija postala to, kar je morala: prikaz nemogoče borbe človeka z določenim karakterjem s svojo usodo, ki že ni več slepa, temveč nujna.

2. „Kameniti gost“. Režija: O. Šest. Premiera 1. oktobra 1935.

V istem večeru kot Kralj Edip je sledila ta romantična, dramatična pesnitev. Prav za prav ni spadala sem, ker je ubila nastrojenje, ki ga je napravila Sofoklejeva tragedija, posebno, ker ni bila režijsko skrbno pripravljena. Pesem o pogubi Don Juana se je izgubila v napačnem tolmačenju njene hotenosti, romantični rekviziti, ki so vplivali v svoji dobi, so prav radi tega vplivali smešno — glavno vlogo pa je dobil mladi B. Stupica, ki bi potreboval skrbne roke vestnega režiserja, tako pa je bil prepuščen samemu sebi. Prepričan sem, da bi v tej režiji tudi rutiniran igravec ne napravil več. Režiser bi moral vlogo izčrpati in jo prilagoditi vse ostalo dogajanje na odru — tako pa se je vse nekam razlezlo, ker je bila igra režijsko nedograjena. Tudi zaradi te nedograjenosti je klonil večer navzdol. Omeniti še moram Cesarja, slugo Don Juana, ki je poleg Šaričeve (Dona Ana) zadel ton dela,

ki zahteva na eni strani polnost življenja — na drugi pa tragiko maščevanja usodne pravičnosti nad onim, ki hodi svojo pot, ne da bi mu bilo kaj sveto. Delo je namreč umetnina, ki zahteva popolne oderske in notranje poglobitve, zato ni prav, da je tako prišlo na sceno.

3. „Direktor Čampa“. Režija: M. Skrbinšek. Premiera 2. okt. 1935.

V drugem večeru so igrali mojo igro „Direktor Čampa“, zato je razumljivo, da ne morem pisati o njej. Bravci so gotovo brali raznovrstne kritike v dnevnikih. Beležim le radi pravilnega pregleda.

TEHNIČNI DEL.

NAVODILA ZA ŠMINKANJE.

Navidezno resničnost na odru moremo z raznimi sredstvi stopnjevati, da gledavcu pomagamo premostiti razdaljo med igro in življenjem. Kulise označujejo prostor, obleka (kostumi) kaže na dobo, v kateri se dejanje dogaja in ustvarja posebno razpoloženje, šminkan ali maskiran obraz pa podčrtava tako značaj nastopajoče osebe kakor zabriše vsakodnevno osebnost igravca, da pride kretnja in beseda do večje veljave.

Igravčeva maska je sestavni del njegovega igranja in ji je zato treba posvetiti vso skrb. Spretni igravci in režiserji na ljudskih odrih so prišli do tega, da skušajo pri šminkanju ustvariti obraz, ki ne odgovarja samo vlogi, ampak kaže često pravi tip iz njih bližnje okolice, vzeti torej iz opazovanja obrazov, kar je velike važnosti za določitev pravilne maske.

Beseda in kretnja sta na odru precej bežni stvari, maska pa ostane vso predstavo ista in nezanimive maske se gledavec mora naveličati, nasprotno pa doseže ravno dobra maska pri občinstvu uspeh, saj gledavec nehote primerja osebe na odru z znanimi ljudmi.

Masko izdelata igravec iz lasulje, brade in brk in s šminkanjem, kar pomeni barvanje obraza s primernimi barvami. Na ljudskih odrih šminka navadno režiser ali nekaj drugih ljudi vse igravce; kakor je to pripravno, ker dobijo stalni maskerji večjo spretnost, tako je na drugi strani zelo zamudno. Priporočljivo je, da se vsak igravec temu poslu privadi, saj je končno maska sestavni del njegove vloge.

Igravci, ki predstavljajo starejše osebe ali starce, morajo dobiti lasuljo, ki jo namažemo po notranjem robu z mastiksom, navadno samo na čelu in sencih in potem stoji lasulja trdno. Prehod med lasuljo na kožo pošminkamo z odgovarjajočo šminko. Pri igravkah je lasuljo težje dobro pritrditi, posebno če imajo kite. Starke imajo navadno rute in tako se da stvar primerno urediti, da je lasulja vidna samo na čelu, osebam, ki morajo imeti dolge lase, pa so na kratko ostrižene, je treba dati na vsak način lasuljo in to naredimo kakor zgoraj. Izpod lasulje gledajo posebno na vrata in na sencih lasje, čeprav se je igravec dal pred predstavo ostriči. Te lase zakrijemo na ta način, da jih na-

mažemo z mastiksom in pritrdimo na omenjena mesta krep, ki smo ga prej razčesali in priredili. Ko se dobro prime, ga še obstrižemo. Vse to je potrebno, ker je smešno, če izpod lasulje gledajo črni ali rjavi lasje, ki jih pa lahko tudi pošminkaš ali popraviš s pudrom.

Bolj pogosto rabijo na podeželskih odrih brado in brke. V obliki in barvi brade in brk je možno zelo mnogo izprememb, kar je odvisno od značaja vloge, kakor tudi od osebne ambicije igravca. Brade in brki se delajo iz krepa (krep je očiščena in v kito spletena kamelja dlaka; v trgovinah s potrebsčinami za šminkanje se dobi v vseh barvah). Na kožo, ki ne sme biti prej namazana z vazelino, jih prilepimo z mastiksom. (Za nanašanje mastiksa na kožo rabimo čopič, ki pa postare navadno po vsaki rabi trd, ker ga nihče ne očisti. Zato je krepko pero iz kokošjega repa ali peruti tudi pripravno za ta posel.)

Brkom kakor tudi bradi moramo dati obliko, preden jih nalepimo. Posebna pažnja je potrebna pri lepljenju. Igravec mora biti siguren, da mu med predstavo ne bodo odpadli brki ali brada ali pa izgubili svoje prvotne oblike. Ko je mastiks dobro prijel, krep obstrižemo. Podrobna navodila o obliki in barvi so skoraj odveč, saj koristi skušnja več, kakor vse drugo.

Lasuljo in brado z brkami mora igravec urediti, preden si namaže obraz z vazelino ali svinjsko mastjo. Važno je, da igravec ne namaže pred šminkanjem obraza preveč s temi maščobami, da jih vtare v kožo, in kar ostane, krepko obriše, ker se sicer barve razlivajo in ni mogoče izdelati zaželjenih prehodov, pri luči se pa tak obraz sveti, kakor bi bil moker. Često ni niti potrebno mazati obraza z vazelino, ki barve samo razredči, ker so Leichner-barve, ki jih navadno rabimo, mastne in že brez vazeline neškodljive za kožo.

Očem moramo pri šminkanju posvetiti posebno pažnjo, če hočemo doseči pravi izraz. (O tem piše M. Skrbinšek v „Drami“ 1933, 1934.) Krepke obrvi pri šminkanju včasih nagajajo; v takem slučaju jih namažemo z milom, radi tega se tesno primejo kože in lahko nanje nanesimo potrebne barve. Nadalje je važno šminkanje lica, kateremu moremo s pravilno rabo dati podolgasto, okroglo obliko i. p. Pri osebah, ki kažejo pri predstavi gol vrat, ga moramo seveda našminkati in paziti na prehode. Razne bradavice in podobne stvari napravimo iz nosnega kita in jih prilepimo z mastiksom. Rane napravimo z rdečo barvo. Potne kapljice, ki se nabirajo po obrazu, odstranimo s pudrom.

Čim slabša razsvetljava na odru, tem bolj živo je treba šminkati vse osebe. Ostrejša razsvetljava (elektrika) pa zahteva bolj umirjeno šminkanje; prehodi morajo biti naravno zabrisani, tudi zato, ker je navadno na naših odrih zelo malo prostora med odrom in prvimi sedeži.

Po predstavi se igravec demaskira. Sname se lasuljo in odtrga brke, kar je precej neprijetno, če ni obrit. Nato se dobro namaže z vazelino, svinjsko mastjo ali posebno mažo za demaskiranje in se obriše s suho brisačo. Mastiks odstranimo najlažje z etrom. Z vodo ne opravimo pri demaskiranju nič. Umivanje s toplo ali mrzlo vodo po demaskiranju ni priporočljivo; radi nekoliko razburjene kože ni zdravo.

S. B.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA.

Vse naročnike, ki dolgujejo naročnino za lansko leto, prosimo, da poravnajo svojo obveznost do konca tega meseca. Odvisni smo le od naročnin, zato naj ne vzemo tega našega opomina za zlo.

S prihodnjo številko bomo v tehničnem delu začeli spet priobčevati praktične članke režiserja Milana Skrbinška. O sceneriji pa bo pisal priznani naš scenograf ing. arh. Bojan Stupica.

Vse odre opozarjamo, naj nam takoj sporoče svoje želje glede vsebine naše revije v Tehničnem delu. Storili bomo vse, kar bomo mogli.

Reviji prilagamo položnico. Naročniki naj izpolné svojo dolžnost, da nam olajšajo izdajanje.

Četrta številka izide začetkom novembra.

Vse naročnike opozarjamo še na tem mestu, da imajo pri obisku predstav v gledališču v skupinah še poseben popust. Zato naj se nam društva, ki bi si hotela ogledati to ali ono predstavo, pravočasno javijo z dopisnico, da jim izpolnjemo ugodnost.

Naročniki odri naj nam mesečno pošiljajo svoja poročila, po možnosti s slikami, da bomo sproti objavljali, kako vrše svojo prosvetno dolžnost.

Posebej opozarjamo vse ljudske odre, da izide izven rednega programa pri nas v začetku novembra najnovejša veseloigra Franceta Lipaha „Mornarska svatba“. Te igre, ki jo bo v letošnji sezoni uprizorilo Narodno gledališče v Ljubljani, do sedaj še ni igral noben slovenski oder, je pa v Lipahovem dramatskem ustvarjanju velik korak naprej. Veseloigra je pisana napeto, bogata je na duhovitih domislekih, prepletena s komičnimi situacijami in zdravimi šalami, poleg tega pa je tudi notranje umetniško tako močno zgrajena, da bo šla prav gotovo preko vseh naših ljudskih odrov. Poleg tega pa ima le devet oseb in v vseh treh dejanjih enotno scenerijo, da jo bo prav lahko uprizoril vsak tudi najmanjši oder, posebno, ker so vse vloge od prve do zadnje zelo hvaležne — saj jih je pisal igravec, ki pozna oder do dna. Odri, ki so polni naročniki Založbe Drame, so oproščeni vseh tantijem, kupiti morajo le šest izvodov po Din 20—, proti plačilu v naprej pa dobe teh šest izvodov za Din 100—. Vsi drugi odri morajo plačati šest izvodov v naprej v znesku Din 120—, poleg tega pa morajo avtorju plačati običajno tantijemo. Zato ne zamudite prilike in naročite igro takoj! Ne bo vam žal, saj boste dobili igro, ki ne bo samo vzgojno in umetniško vplivalo na vaše obiskovavce, temveč jim bo dala poln večer zdravega veselja, kar je dokaz, da bodo vaše dvorane ob predstavi te igre vedno polne. Prijavite se še danes!

Vse, ki bi radi postali naši poverjeniki, torej, ki bi radi prevzeli zastopstvo v svojem kraju za nas, nas obveščali o vseh važnih dogodkih kulturnega značaja, pisali svoje utise o predstavah, obenem pa zastopali našo revijo in založbo, proti primerni odškodnini seveda, naj nam takoj pošljejo svoje naslove, da stopimo z njimi v stik.

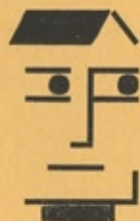
Vse odre opozarjamo na svojo Dopisno dramatsko šolo, v kateri se igravci in režiserji s pisanimi predavanji nauče vseh za oder potrebnih naukov: režija, scenerija, maskiranje, zgodovina itd. proti majhni mesečni odškodnini. Solo vodi naš priznani režiser in igravec Milan Skrbinšek, kar je dokaz, da je strokovno na višku. Pišite takoj po informacije.

Emil Navinšek

Ljubljana, Šelenburgova ulica,
preskrbuje ljudskim odrom in igravcem:

---

maske,
vse vrste šminke,
vse rekvizite za
maskiranje,
knjigo: Lepa maska.

K u p c i,

ki se izkažejo, da so naročniki
„Drame“, dobe poseben popust.

Hinko Sevar

Ljubljana, nasproti Šentjakske
šole, ima v zalogi po zelo zni-
žanih cenah

vse ljudske igre od početkov do danes

romane, povesti, novele, pesmi,
šolske knjige,
muzikalije,
znanstvene knjige —

Vse cene globoko nižje, kakor za nove knjige.

Pridite in si oglejte!

Kupci, ki se izkažejo, da so naročniki „Drame“, dobe poseben popust.
Zato se v naročilih sklicujte na „Dramo“. Predno kupite knjigo —
pišite Sevarju!!!

Obiskujte

*predstave ljubljanske drame in opere!
Podpirajte kulturno težnjo našega gledališča, da bo res postalo slovensko kulturno svetišče!*

Udeležujte se v skupinah!

Uprava revije „Drame“ prav rada

posreduje

za Vas pri upravi Narodnega gledališča, ki bo šlo vsem obiskovalcem v skupinah na roko, kolikor bo le mogoče.

Gledališče je naša slovenska ustanova, zato ga podpirajmo!
